

ТЕНДЕНЦИИ В СМЪРТНОСТТА В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2000–2013 г.

Елица Димитрова¹

Статията има за цел да опише тенденциите в смъртността в България през периода 2000–2013 г. Акцентът е поставен върху динамиката на демографските показатели, описващи различията по пол, възраст, образование и причини за умирање сред българското население, както и тенденциите на изменение в средната продължителност на предстоящия живот и средната продължителност на предстоящия живот в добро здраве. Резултатите от анализа показват, че различията в смъртността и средната продължителност на предстоящия живот нарастват сред различните социални групи. Тези задълбочаващи се различия сигнализират за това, че социални неравенства в съвременното българско общество се превръщат в сериозни дисбаланси в демографското възпроизводство, които поставят под въпрос принципите на устойчиво развитие, социална справедливост и равенството на гражданите на страната в достъпа им до качествени здравни грижи и в материалното им благополучие.

Ключови думи: смъртност, смъртност по причини, свръх-смъртност, здраве, социално-икономически неравенства

УВОД

Преходният период в България е свързан със съществени демографски изменения, които имат отражение върху всички сфери на обществен живот и дългосрочни последици за по-нататъшното социално-икономическо развитие на страната. Тези изменения засягат трите основни процеса, формиращи възпроизводството на населението - раждаемост, смъртност и миграции.

Ако разгледаме в по-широк план демографските промени в България в съвременния период, става ясно, че страната е изправена пред сериозни демографски предизвикателства, които са налице и в останалите европейски страни.

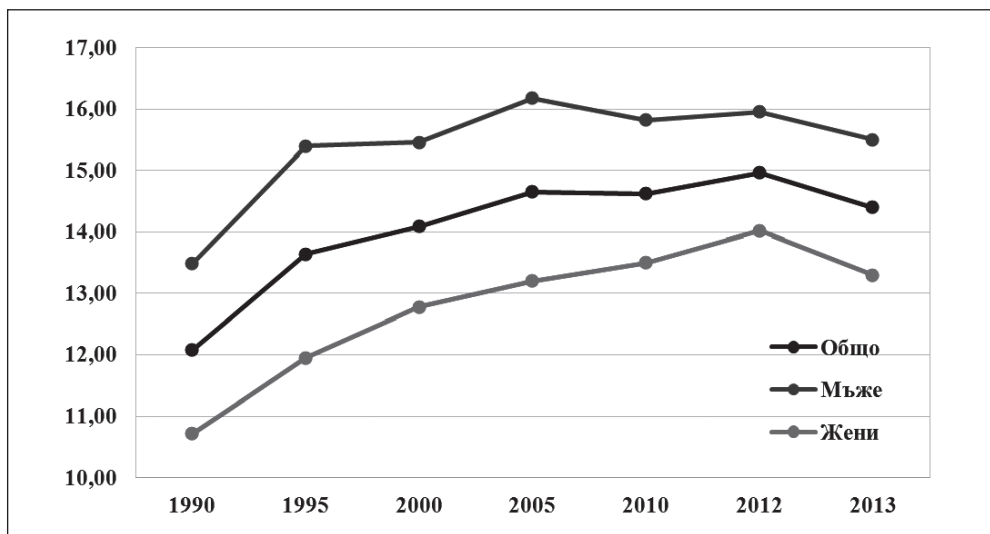
¹ Доц. д-р Елица Димитрова – Институт за изследване на населението и човека при БАН
Адрес за контакти: elitsa_kdimitrova@yahoo.com

По-точно, застаряването на населението се превръща през последните десетилетия в един от основните демографски проблеми в европейските общества, но докато „за голяма част от държавите-членки на Европейския съюз главното предизвикателство в демографски план е застаряването на населението при относително запазване на неговия брой, то ситуацията в България е доста по-тежка. Населението в България едновременно и застарява, и намалява, при това с много бързи темпове“ (Демографската политика в Република България, 2014).

Целта на настоящата разработка е да очертае тенденциите в смъртността и здравния статус на населението в България в съвременния период (2000–2013 г.).

ИЗМЕНЕНИЯ В СМЪРТНОСТТА В БЪЛГАРИЯ СЛЕД 2000 г.

Един от основните процеси, който формира съвременната демографска картина на страната, е свързан с промените в смъртността, наблюдавани след 1990 г. По същество демографските предизвикателства, които измененията в смъртността поставят, са изключително сериозни. Както отбелязват някои изследователи, в периода на 60-те години на миналия век България е сред 8-те страни в света с най-ниска смъртност (около 8‰) (Христов и Големанов 2005: 63–70). Няколко десетилетия по-късно, тази тенденция е напълно променена. Понастоящем България се причислява към страните в Европейския съюз, в които смъртността на населението е най-висока, а средната продължителност на предстоящия живот е значително по-ниска от средноевропейското равнище.

Източник: НСИ

Фигура 1. Коефициенти за смъртност на населението по пол през 1990–2013 г. (на 1000 човека)